

Testament Joachima Dominika Plewaki

elektora Augusta II z województwa mińskiego 27 czerwca 1697 r.

6 lipca 1697 r. sygnatariusza *Oznaymienia Króla nowo-obranego*^x

Wypis z Wieczystych Ksiąg Grodzkich
byłego Województwa Mińskiego
NIAB Mińsk F319 Op2 Vol 65

Roku Tysiąc Siedemsetnego Dziesiątego, Miesiąca Stycznia, Dwudziestego Drugiego dnia
Na Urzędzie Grodzkim Mińskim, przede mną Teodorem Antonim Wańkowiczem, Starostą Poduświackim, Stolnikiem i Podstarościm Województwa Mińskiego¹, stanawszy osobiście Jegomość Pan Andrzej Uzłowski, opowiadał i do akt podał testament w Bogu zesłego z tego świata Jegomość Pana Joachima Plewaki, na rzecz w nim niżej wyrażoną, prosząc aby był do Ksiąg Grodzkich Mińskich włączony, który wpisując w Księgi słowo w słowo tak się w sobie ma:

Były kościół św. Józefa oo. Bernardynów w Mińsku, w którym pochować się kazał Joachim Dominik Plewaka, fot. D. Salasz

^x druk z 1697 r., pierwsza reedycja w "Volumina Legum" t. V w 1739 r., <https://plewako.pl/elektorowie/oznaymienie.html>

¹ Wolff Józef, w Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1386-1795 str. 112 Kasztelanowie Mińscy podaje, <http://pbc.biaman.pl/dlibra/doccontent?id=1506&dirids=1>

- Szczuka Michał, ciwun trocki, mian. kasztel. mińskim 1701 r., „po śmierci Andrzeja Puzyny”. Deputat na Trybunał Skarbowy 1703 r., już nie żył w listopadzie 1709 r.
- Lubecki –Drucki książę Szymon, stolnik owrucki, mian. kasztelanem Mińskim 28 lutego 1710 r. „po śmierci Michała Szczuki”, zmarł w tymże roku, nie objąwszy urzędu
- Sapieha Jan Fryderyk, starosta Brzeski, mian. kasztelanem Mińskim 8 czerwca 1711 „po śmierci Michała Szczuki”, nie przyjął urzędu, nosił jednak tytuł kasztelana mińskiego, został następnie kasztelanem trockim.
- Teodor Wańkowicz, podstarości sądowy miński, starosta poduświacki, deputat na trybunał 1709 r., mian. kasztelanem Mińskim przez Augusta II zmarł nie objąwszy urzędu.
- Wyhowski Daniel, starosta nieborowski (ex-koniuszy) mian. kasztel. Mińskim 19 lutego 1713 r. „po śmierci Michała Szczuki”, zmarł 1740 r.

Wnioskuje z tego, że mianowanie i śmierć Teodora Wańkowicza nastąpiły w 1712 r.

*W Imię Ojca, i Syna, i Ducha Świętego, Boga w Trójcy Świętej Jedynego,
niech się stanie wola Jego Święta, ku wypełnieniu wszelkich rzeczy,
które mają być, w ten mój Testament, ostatniej woli mojej spisuję;*

Ja Joachim Plewaka, ziemianin Jego Królewskiej Mości² Województwa Mińskiego, czynię jawnie wiadomym tym moim dobrowolnym, ostatniej woli mojej testamentem, wiedząc iż każdy Człowiek, który się jeno na świat narodził, śmierci podlegać powinien, będąc i ja od Pana Boga chorobą obłożną nawiedzony, jednak z łaski Jego Świętej przy zupełnym rozumie, zmyśle i pamięci zostając, chcąc to mieć, aby po śmierci mojej miła małżonka moja Jejmość Pani³ Katarzyna Soszyńska z pierwszego małżeństwa Dominikowa Uzłowska, a teraz Joachimowa Plewaczyna o fortunę po mnie pozostała, tak leżącą, jako i ruchomą od Ichmości Panów Braci⁴ moich, ani od kogo innego, nie była niepokojoną, tak nią rozporządzam i mieć chcę:

Naprzód gdy Dusza moja grzeszna z mizernym Ciałem rozłączona będzie, co wkrótce mi od Boga jest dane, temuż Stwórcy mojemu oddaję i poruczam, mocno wierząc i pewną mając nadzieję w Miłosierdziu Jego Świętym, że on jako Pan Miłosierny nie pamiętając na wielkość grzechów moich, którymi żyjąc na tym mizernym świecie majestat Jego Święty obrażałem, dla gorzkiej męki Pana i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, i za przyczyną Panny Przenajświętszej Maryi i Wszystkich Świętych, odpuściwszy mi wszystkie grzechy moje do chwały swej Świętej powołać będzie raczył,

a ciało me grzeszne, jako z ziemi jest wzięte ziemi i oddaję, które obrzędem chrześcijańskim Rzymskim Katolickim w Kościele Ichmości Ojców⁵ Bernardynów w Mińsku bez wielkiego kosztu i bez żadnej pompy tego świata, tylko przy zgromadzeniu jako największym kapłanów ze Mszami Świętymi i jałmużną, na ubóstwo daną, ma być pogrzebane.

Na to wszystko Jegomość Pan⁶ Mikołaj Rotkiewicz, Regent Grodzki Województwa Mińskiego i Jegomość Pan⁶ Hieronim Proszeński, Horodniczy Orszański, jako egzekutorowie testamentu ode mnie uproszeni i naznaczani, mają koszt łożyć i wydawać pieniądze, odzyskawszy je u Ichmościów Panów kredytorów moich, której sumy pięć tysięcy złotych polskich na obligi⁷ i na gołe słowa mnie winna i u mnie pożyczonej, według specjalnego rejestru przeze mnie sporządzonego i podpisanego.

A teraz na te expensa gotowej sumy daję złotych trzysta pięćdziesiąt, włączając w te pięć tysięcy złotych, której sumy pięć tysięcy złotych polskich, mają Ichmość Panowie Egzekutorowie do wszystkich Kościołów, Cerkwi, szpitalów mińskich na Msze Święte i na inne nabożeństwa za duszę moją rozdawać codziennie, aż do wyjścia pełnych pięciu tysięcy, z pogrzebem, aby za grzechy moje Majestat Boski błagali,

a co się z rejestru pokaże więcej sumy nad pięć tysięcy złotych z dołożonymi trzystu pięćdziesięciu złotych, to Ichmość Panowie Egzekutorowie mają wspólnie z małżonką moją na wydatki prawne łożyć z różnymi Ichmościami, wreszcie? osobliwie w zaczętej sprawie z Jegomość Panem⁸ Białożorem, który to zastawiwszy mi wieś Goyżewo i Stecki w Województwie Mińskim leżące, prawem zastawnym, w sumie dziewięciu tysięcy złotych polskich talarami bitymi, rachując talar po złotych sześciu i groszy dwudziestu⁹ Sam Fu[]ditus poddanych zrujnował, rozpędził i wyprowadził, i teraz u siebie ma, o co pozywam przed straszny Sąd Boży, a Ichmości Panów Egzekutorów pokornie proszę, żeby za otworzeniem się sądów należytych w Księstwie Litewskim; żeby tak wielkich szkód i krzywd naszych serio wspólnie z żoną moją u Jegomość Pana¹⁰ Białożora dochodzili.

Sumę na majątności Gojżewie i Steckach w Mińskim Województwie leżących będącą, dziewięć tysięcy złotych polskich, według prawa zastawnego, tak dysponuję i rozporządzam. Małżonce mej miłej Jejmość Pani³ Katarzynie Soszyńskiej Joachimowej Plewaczynnej, według zapisu osobliwego ode mnie

² w oryginale JKM

³ w oryginale J. Pani

⁴ w oryginale J. Panów

⁵ w oryginale IchM. Oycow

⁶ w oryginale J. Pan

⁷ obligi czyli zobowiązania

⁸ w oryginale Jm Panem

⁹ czyli 1350 talarów srebrnych

¹⁰ w oryginale J. Pana

Jejmości danego na cztery tysiące pięćset złotych polskich talarami bitymi, rachując talar po złotych sześciu i groszy dwudziestu, którego zapisu, że mi nie przyszło Jejmości przyznać, dla nie dojsia sądów i mojej choroby, tedy tym testamentem ostatniej woli mojej, ten zapis we wszystkich punktach i paragrafach, stwierdzam, i potwierdzam¹¹, na której majątności miła małżonka moja spokojnie ma mieszkać i tą majątnością wszystką rządzić i dysponować, aż do okupna¹² i spełna wyliczenia sobie sumy ode mnie zapisanej. A za okupnem, z pozostałej sumy czterech tysięcy pięćset złotych polskich talarami bitymi rachując talar po złotych sześciu i groszy dwudziestu, Ichmościom Panom Egzekutorom zapisuję Ichmościom tysiąc złotych polskich, osobliwie Jegomość Panu Regentowi sudanu różowego pół sztuki na żupan.

Ichmościom Panom braciom moim Ichmościom Panu Wincentemu i Michałowi Plewakom po złotych pięćset zapisuję i wiecznie daruję, dlatego Ichmościom szczupło się naznacza, bom ja z dóbr ojczystych i macierzystych żadnej rzeczy nie wziąłem, która wszystka fortuna Ichmościom się dostała.

Do Kaplicy imienia Panny Maryiey w Zamku Wileńskim tysiąc złotych polskich.

Na kościół św. Filipa i Jakuba ojców Dominikanów w Łukiszkach złotych pięćset.

Na bractwo różańca Świętego Ducha, Ichmościów księży Dominikanów Wileńskich złotych pięćset.

Proszę Ichmość Panów Egzekutorów aby tę sumę na kościoły i bractwa oddali z takową obligą, żeby od tysiąca złotych co rok póki świat światem osiemdziesiąt, a od pięćset po czterdziestu Mszy Świętych, za duszę mą grzeszną odprawiono.

Pięćset złotych na restaurację ołtarza Świętego Kazimierza w Kościele Świętego Kazimierza w Wilnie u Ichmościów księży Jezuitów, tam bez żadnej obligi⁷, tylko do woli łaski i respektu Ichmości księży Jezuitów oddać proszę Ichmościów Panów Egzekutorów.

Jegomość Panu¹³ Felicjanowi Plewace, Bratu memu stryjeczno rodzonemu dziesięć talarów bitych.

Proszę Ichmościów Panów Egzekutorów, aby nie odwlekali z tamtej sumy co na obligi winno oddali, za odezwaniem się sami go lub sukcesorów Imości.

Waruję i to, jeżeliby się jakowe długi przez mię zaciągnięte pokazały, na których zniesienie zostawuję konia wilczatego rosłego, rzędy dwa, rząd husarski pstro złocisty trasowowany? kosztujący mi talarów bitych osiemdziesiąt, drugi rządzik puklasty bez podpiersia z sztukami złocistymi główku pod od gardle sute na czelnik we trzy rzędy puklami sadzony, kosztujący mię złotych sto pięćdziesiąt, i co mi Jegomość Pan Białozor na oblig w talarów bitych półtora sta, to się naznacza na zniesienie długów, które Małżonka moja *instanti* powinna oddać do rąk Ichmościów Panów Egzekutorów.

Waruję moją ostatnią dyspozycją com Ja dał był oblig Jegomości Księdzu Panu Janowi Kotłowi kanonikowi smoleńskiemu na Trzy Tysiące Złotych Polskich, ten dług, który oblig przez połowę jest wypłacony Jaśnie Wielmożnemu Jegomość Panu Michałowi Kotłowi¹⁴ Wojewodzie Trockiemu, drugą połowę temuż Jaśnie Wielmożnemu Jegomość Panu Wojewodzie Trockiemu Panu i Dobrodziejowi memu rzucam pod nogi, prosząc pokornie aby z łaski swej Pańskiej na dobra na sumę arędowną, na majątności Lewkowie za ten dług potrącić oblig już *in toto* mając za wypłacony odzyskawszy u Jegomość Księdza kanonika skasować raczył.

Żyto w polu zasiane, zboże wszelkie w ziarnie zostające, złoto, srebro, cynę, miedź, konie, bydło, rogate i nierogate i wszelką domową ruchomość co się jeno może ruchomością nazwać, szaty i suknie moje, to wszystko małżonce mej zapisuję i wiecznie daruję, z czego nikomu miła małżonka moja nie powinna się likwidować i o żadną rzecz Ichmoście Panowie Bracia moi i nikt inny o to małżonki mej miłej wiecznie turbować i pozywać nie powinien.

Chcę ja to mieć, aby żona moja po śmierci mej zostając w stanie wdowim, ni od kogo żadnych krzywd nie ponosiła, Jaśnie Wielmożnemu Jegomość Panu Wojewodzie Trockiemu Panu i Dobrodziejowi

¹¹ potwierdzam = potwierdzam

¹² okupna = wykupienia, zwrotu sumy zastawnej

¹³ w oryginale JP

¹⁴ zob.: Józef Gierowski, Kocień Michał Kazimierz (zm. 1722), biogram opublikowany w latach 1967-1968 w XIII tomie Polskiego Słownika Biograficznego, str. 223-225)

mojemu za wszelkie świadczone łaski i promocje pańskie, którymi z łaski swej pańskiej po wszystkim wiek życia mojego świadczył pokornie dziękuję i teraz proszę za Protektora, Opiekuna i Dobrodzieja, aby pozostałej ubogiej fortuny mojej nie dał nikomu onej krzywdzić, będąc radą i pomocą Ichmościom Panom Egzekutorom, aby będąc według ostatniej mej woli za Duszę moją we wszystkim za dość się stało, o to pokornie upraszam.

Tudzież i Wielmożnego Jegomości Pana Krzysztofa na Baksztach Zawiszę¹⁵, mińskiego i czeczerskiego starostę, Pana i Dobrodzieja mojego, za Opiekuna i Dobrodzieja upraszam, aby nad ubogą fortuną moją raczył być opiekunem i dobrodziejem, aby się według mej ostatniej dyspozycji zadość stało.

Dobrodziejowi Jegomości Panu Rodzicowi mojemu, za wszelkie dobroczynności ojcowskie pokornie dziękuję, a wczemem się naprzykrzyzył o wybaczenie pokornie proszę.

Małżonkę moją miłą żegnam, za wszelką wierność, miłość małżeńską, uszanowanie i życzliwość przez wszystkie czas życia naszego, a szczególnie w terażniejszej chorobie mojej troskę i usługiwanie, niech sam Bóg Najwyższy pomyślnymi szczęśliwościami nagradza, a ja pokornie dziękuję, a wczymem się na przykrzył, o wybaczenie proszę.

Ichmościów Panów Braci moich, wszystkich Ichmościów Panów krewnych, przyjaciół moich żegnam, za wszelkie dobre uczucia braterskie, po wszystkie czas za życia mojego świadczone, pokornie dziękuję, a wczymem niekiedy naprzykrzył, wczem uraził kogo, o wybaczenie wielce proszę.

I na to ja Joachim Plewaka sporządziłem i zostawiam ten mój testament ostatniej woli mojej, z podpisem ręki mej, żem przez odległość miejsca nie przyszło prosić za pieczętarzów Ichmościów Panów urzędników ziemskich, lub grodzkich, tedy z podpisem rąk Ichmościów Panów pieczętarzów, ode mnie ustnie osobiście uproszonych, niżej na podpisach rąk ichmości wyrażonych.

Działo się w Gojzewie, w roku Tysiąc Siedemsetnym Dziewiątym, Miesiąca Listopada dwudziestego ósmego. U tego Testamentu przy pieczęciach podpisy rąk temi słowy:

Joachim Dominik Plewaka ręką mą podpisuję

Ustnie i osobiście według prawa proszony od Jegomości Pana Joachima Plewaki do tego Jegomości testamentu pieczętarz Michał Stanisław Dylewski z Dylewa, stolnik smoleński.

Osobiście proszony pieczętarz do tego testamentu podpisuje się
Michał Stanisław Surynt Szymkiewicz

Osobiście proszony pieczętarz do tego Testamentu, podpisuje się Piotr Jan Kolnicki,

Który to ten testament za podaniem onego przez zweryfikowaną osobę do akt, [to] jest do ksiąg grodzkich mińskich przyjęty i wpisany.

*z oryginału odpisał i przypisami opatrzył
mgr Stanisław Jan Plewako
wersja z 25 czerwca 2024 r.*

¹⁵ Krzysztof Zawisza-Kieżgajło h. Łabędź, obszerny biogram w: Teodor Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej R. 12*, Jarosław Leitgeber, Poznań 1890 r., str. 303 i n., zob. <http://roglo.eu/roglo?p=krzysztof+stanislaw;n=zawisza;>